

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 14 listopada 2016 r.

Adam Bodnar

XI.815.47.2016.MK

Pan Adam Lipiński
Pełnomocnik Rządu
ds. Równego Traktowania
i Społeczeństwa Obywatelskiego

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

Ustawą z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. nr 254, poz. 1700, z późn. zm.) Rzecznikowi Praw Obywatelskich i Pełnomocnikowi Rządu ds. Równego Traktowania ustawodawca powierzył wykonywanie zadań dotyczących równego traktowania. W ten sposób w polskim prawie wdrożono unijne dyrektywy antydyskryminacyjne w zakresie organów zobowiązanych do przeciwdziałania dyskryminacji, w tym ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, wiek, niepełnosprawność oraz orientację seksualną.

Rzecznik Praw Obywatelskich, jako niezależny organ ds. równego traktowania, wielokrotnie wskazywał – przede wszystkim w wystąpieniach kierowanych do Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania – że **ustanowiony obecnie standard ochrony przed dyskryminacją wymaga korekty**, w szczególności w celu właściwego uwzględnienia norm konstytucyjnych i zobowiązań wynikających z ratyfikowanych przez Polskę aktów prawa międzynarodowego. Podstawowe zarzuty w tym zakresie przedstawione zostały we wniosku Rzecznika do Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 marca 2016 r. dotyczącym ww. ustawy (sygn. akt K 17/16). W mojej ocenie brak bowiem uzasadnienia dla tak istotnego, jak obecnie, zróżnicowania dostępnych środków ochrony przed dyskryminacją – wiążącej się przecież z naruszeniem godności człowieka – w zależności od przesłanki (cechy osoby) i obszaru, w jakim do takiego nierównego traktowania dochodzi.

W związku z powyższym moje głębokie **zaniepokojenie** wywołała **Informacja o stanowisku RP w sprawie wniosku Komisji Europejskiej z dnia 4 lipca 2008 r. dotyczącego dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną** (COM 2008(426); dalej także jako: dyrektywa horyzontalna) – **opracowana przez Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania** i przyjęta przez Komitet do Spraw Europejskich w dniu 8 lipca 2016 r., a następnie pozytywnie przyjęta przez właściwe Komisje Sejmu i Senatu (odpowiednio w dniach 5 września i 20 września 2016 r.).

Projektowana dyrektywa ma na celu wprowadzenie w życie zasady równego traktowania osób bez względu na wskazane cechy poza rynkiem pracy i ustanowienie jednolitego, minimalnego poziomu ochrony w ramach Unii Europejskiej dla osób, które doznały takiej dyskryminacji. Przyjęcie tej dyrektywy uzupełniłoby unijne ramy prawne, zgodnie z którymi aktualnie zakaz dyskryminacji ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną ma zastosowanie jedynie w zakresie zatrudnienia, pracy i szkolenia zawodowego. W ten sposób państwa członkowskie zostałyby zobowiązane do odpowiedniego dostosowania prawa krajowego. Uzupełnienia w takim zakresie, moim zdaniem, wymaga także prawo polskie ponieważ – przykładowo: obecnie osoba z niepełnosprawnością, której odmówiono świadczenia publicznie dostępnej usługi ze względu na tę jej cechę, może wystąpić z powództwem o ochronę dóbr osobistych w ramach postępowania cywilnego na zasadach ogólnych (brak zwłaszcza możliwości korzystania z zasady odwróconego ciężaru dowodu) lub zawiadomić organy ścigania o możliwości popełnienia przez usługodawcę wykroczenia z art. 138 Kodeksu wykroczeń. Obydwa tryby, z różnych względów, budzą liczne wątpliwości. Jak wyżej zazaczyłem, kwestie objęte projektem dyrektywy horyzontalnej pozostają poza zakresem normowania ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Okoliczności prawne uzasadniają zatem podtrzymanie pozytywnego stanowiska w tej sprawie wyrażonego przez Rzeczpospolitą Polską w roku 2008. Należy przy tym pamiętać, że **podstawowym celem jest tu ochrona zasady godności człowieka, a przy ważeniu różnych wartości podstawowych ta ma priorytetowe znaczenie**. Ponadto pozwolę sobie zauważyć, że **zapewnianie właściwego wsparcia jednostkom, którym odmawia się udziału w różnych sferach życia społecznego na równi z innymi ze względu na to, jakie posiadają cechy, jest obowiązkiem władz publicznych, dla których fundamentalna pozostaje także zasada solidarności**.

Wobec powyższego, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648, z późn. zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą o przedstawienie następujących informacji i wyjaśnień,

a także udostępnienie opinii lub ekspertyz, które miały wpływ na treść Informacji o stanowisku RP w sprawie wniosku Komisji Europejskiej COM 2008(426) w zakresie:

1. niezgodności wniosku z zasadą pomocniczości i proporcjonalności,
2. wątpliwości co do znaczenia podstawowych pojęć wniosku, takich jak „dyskryminacja” czy „molestowanie” (obecnych już w języku prawnym i orzecznictwie),
3. relacji pomiędzy zasadą godności człowieka i niedyskryminacji a swobodą działalności gospodarczej i autonomii woli stron stosunków umownych,
4. oddziaływania projektowanej dyrektywy na stosunki gospodarcze w ocenie polskich organizacji pracodawców,
5. przewidywanego zwiększenia liczby bezzasadnie wszczynanych postępowań w sprawach dotyczących domniemanej dyskryminacji horyzontalnej (dane dotyczące stosowania ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania wskazują, że w okresie ponad pięcioletniego okresu jej stosowania prawomocnie zakończyło się tylko jedno postępowanie, w którym roszczenie oparte było na przepisach ustawy i nie dotyczyło ono obszaru usług, tylko zatrudnienia niepracowniczego).

Będę także wdzięczny za powiadomienie o przewidywanym harmonogramie dalszych prac nad projektem dyrektywy horyzontalnej w Radzie Unii Europejskiej.

Podpis na oryginale